

Måndagen den 22 februari

Kl. 12.00

Om dödshjälp

1 § Justerades protokollet för den 12 innevarande månad.

2 § Svar på interpellation 1987/88:180 om dödshjälp

Anf. 1 Socialminister GERTRUD SIGURDSEN:

Herr talman! Mats Odell har frågat mig om jag ämnar ta initiativ till en lag om dödshjälp samt om jag kommer att vidta några åtgärder för att dämpa den oro som dödshjälpsdebatten har förorsakat de handikappade.

Svaret på den första frågan är nej.

Som Mats Odell säger i sin fråga, kan den senaste tidens debatt om dödshjälp ha väckt oro hos många människor.

Men jag kan försäkra Mats Odell att det är min avsikt att motarbeta alla förslag som går ut på att legalisera dödshjälp. Att ta livet av en annan människa är alltid mord eller dråp, vare sig människan är frisk, svårt sjuk eller handikappad.

Jag kan bestämt och med eftertryck lugna de handikappade: det finns resurser för att ge alla handikappade bra vård, omsorg och stöd. Dessa resurser skall användas för att uppehålla liv och för att ge alla människor goda livsvillkor. De etiska regler som gäller inom hälso- och sjukvården är mycket klara på den punkten.

Anf. 2 MATS ODELL (c):

Herr talman! Först vill jag tacka socialministern för det klara och entydiga svaret. Låt oss hoppas att den här klara viljeinriktningen blir bestående. Det finns ju annars exempel på hur små opinioner som till en början inte får något större gensvar till sist lyckats driva igenom lagstiftning som gäller sådana här svåra frågor om liv och död. Här tänker jag närmast på den lag om dödens inträde – det s. k. hjärnrelaterade dödsbegreppet – som riksdagen beslutade om i maj förra året.

Den senaste tidens debatt om dödshjälp har verkligen oroat många handikappade. De känner sina liv vara ifrågasatta. Jag har förstått att de upplever dödshjälpsdebatten som hotfull. Hittills har det ju, som ordföranden i De handikappades riksförbund påpekat, knappast ens varit fråga om en debatt, utan om mer eller mindre oemotsagda påståenden om att det är ursäktligt att ta livet av en annan människa därför att den personen inte anses kunna leva ett bra liv. I detta sammanhang är socialministerns besked om att någon lag inte planeras entydigt och glädjande.

Inom DHR menar man att debatten om dödshjälp också skall ses som en effekt av besparingsstänkandet inom sjukvården. Det är som om vi inte längre pratade om människor och moral utan om muttrar och andra prylar inom industrin, säger DHR-ordföranden och tillägger att det i dag tycks passa att föra fram ett budskap om att det är okej att ta livet av svårt sjuka. Även på den punkten är socialministerns svar klart och entydigt. Det är också glädjande att handikappomsorgen i årets budgetproposition fått ganska kraftigt förstärkta anslag. Det finns alltså en positiv vilja från samhällets sida att ställa upp för att ge alla handikappade en bra livskvalitet.

Herr talman! De materiella betingelserna för de handikappade är alltså goda även om vi vet att det fortfarande finns behov som behöver tillgodoses. Det som nu behövs är mera ett ideologiskt och andligt stöd för rätten till ett bra liv. Här väntar vi nu på att fler företrädare för regeringen och vårdhuvudmännen ställer upp i debatten för handikappade och andra som ser döden som ett alternativ till sina problem. Det är tragiskt att t. ex. svenska kyrkan genom uttalanden av en biskop och en kyrkoherde hittills i den offentliga debatten mest verkat ställa upp på nyttomaximerarnas och dödshjälpsförespråkarnas sida. Det behöver bli balans också i den offentliga debatten. Nu behövs det debattörer som kan bidra till att stärka förtroendet mellan kyrkan och handikapprörelsen igen.

Herr talman! Den åtgärd som kan ha skapat den mest bördiga jordmånen för känslan av nyttomaximering inom sjukvården är införandet av det nya hjärnrelaterade dödsbegreppet. Här kan människan faktiskt lätt uppfattas som ett reservdelslager för transplantationskirurgin. Dessutom har vi en växande användning av fosterdiagnostik där t. ex. fysiskt handikappade foster, med andra ord presumtiva medlemmar i De handikappades riksförbund, sorteras bort från samhället redan före födseln. Här måste vi förstå den oro som dödshjälpsdebatten har skapat. Vi kan inte stillatigande åse framväxandet av ett samhälle där de som mer eller mindre av misstag passerat en utsorterande fosterdiagnostik senare i livet skall erbjudas samhällets hjälp att ta livet av sig som "en befrielse den dag man inte står ut", som det brukar heta i debatten. Här behövs sannerligen en vidgad etisk debatt där den kristna människosynen aktivt försvaras, för annars urholkas hela fundamentet för vårt samhälle.

En legaliserad dödshjälp skulle inte bara beröra de svårt sjuka och handikappade som "inte står ut". Den skulle drabba hela samhällsklimatet. Den skulle förstärka fördomarna om att handikappade inte skulle vara fullvärdiga människor. Den skulle skapa ett hårt och ogästvänligt samhälle som öppnar för barbariet, där till sist även demokratin går under.

Herr talman! Jag är glad för socialministerns klara svar till den lilla men högljudda opinion som nu kräver införandet av aktiv dödshjälp. Men vilka besked om ideologiska insatser, utöver det korta men klara svaret på min interpellation, kan socialministern ge alla som nu oroas av utvecklingen med den utsorterande fosterdiagnostiken och dödshjälpsdebatten? Kommer regeringen att ta några konkreta initiativ?

Herr talman! Jag är glad över att Mats Odell och jag är överens i det här fallet. Jag har velat ge dessa klara och raka besked i mitt interpellationssvar. Jag tror det är oundvikligt att vi då och då upplever sådana här debatter. Det är inte första gången som vi har en debatt i det här landet där det talas om dödshjälp. Jag tror att vi tillsammans envetet måste stå för de principer som jag tycker är naturliga för det svenska samhället.

Jag reagerar litet mot att Mats Odell i den här debatten tar in beslutet om det hjärnrelaterade dödsbegreppet och anför detta som ett bevis för att små opinioner kan få igenom sina förslag. Jag vänder mig mot detta. Det har varit många utredningar innan vi fattade beslut om det hjärnrelaterade dödsbegreppet. Sverige har, förutom Danmark, som också är på väg att fatta ett sådant beslut, varit det enda land i världen med intensivvård som inte haft denna lagreglering. Jag tycker alltså inte att man skall jämföra detta med den debatt som nu har blossat upp och som vi kommer att få uppleva då och då.

Jag vill vidare framhålla att vi kommer att få många frågor av etisk karaktär att diskutera när det gäller hälso- och sjukvård, med den snabba utveckling som sker inom det området. Riksdagen beställde ju för några år sedan medicinsk-etiska råd, som skall vara politikerna behjälpliga innan de tar ställning i olika frågor, därför att det är mycket svåra frågor för oss politiker att ta ställning till. Dessa råd behandlar kontinuerligt de frågor som kommer upp genom olika utredningar.

Jag är också glad att Mats Odell noterat satsningarna i årets budgetproposition för de handikappade.

Utöver det som finns och det som jag har tagit upp i dag menar jag att vi kontinuerligt får vara beredda att ta sådana här debatter. Men de principer som bör gälla är att vi inte skall förlänga lidandet för människor om döden är nära förestående, att vi skall ge maximal smärtlindring mot alla former av smärta, även om det kanske medför risk för att livet kan förkortas, och att vi samtidigt skall erbjuda bästa möjliga humanitära och tekniska vård. Jag tror att det är riktlinjer som svensk sjukvård arbetar efter.

Vi får tillsammans på olika sätt klara av och möta sådana här debatter. Jag vill än en gång säga att jag har gett ett rakt och klart besked, och jag kommer att fortsätta att ge samma raka och klara besked.

Anf. 4 MATS ODELL (c):

Herr talman! Jag tackar socialministern än en gång för dessa klara besked.

I fråga om hjärnrelaterade dödsriterier var det, om jag minns rätt, 97 ledamöter som röstade mot beslutet. Då skall vi också komma ihåg att det i förarbetena till lagen fanns en målsättning att det skulle finnas en mycket bred parlamentarisk enighet. Detta speglar att det fanns olika synsätt och att det fortfarande, inte minst hos sjukvårdspersonalen, finns en hel del betänkligheter mot den här lagen.

Det gäller mer den människosyn som ligger bakom, den nyttomaximerande människosynen, som jag vänder mig emot. Jag menar ändå att lagen var en seger för nyttomaximerarna.

Den grundläggande frågan, som har blivit alltmer aktuell ju längre den medicinska tekniken och forskningen har kommit, är om den fysiskt

handikappade är lika mycket värd som andra människor. Vi från kds har här i riksdagen motionerat om en ramlag till skydd för individens personliga värdighet inom sjukvård och forskning. Den fortsatta utvecklingen på det medicinska området kommer att göra det nödvändigt med en ramlag till skydd för individens personliga värdighet på både forsknings- och sjukvårdsområdet, en lag där livets okränkbarhet slås fast, där den utsorterande människosynen avvisas och där alla människors absolut lika värde i hela livscykeln klart manifesteras.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Svar på interpellationerna 1987/88:175 och 184 om sysselsättningen m. m. i Skinnskatteberg

Anf. 5 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Hans Petersson har, mot bakgrund av en eventuell nedläggning av boardfabriken Swanboard Masonite Aktiebolag i Skinnskatteberg, frågat industriministern vad han anser bör göras för att trygga sysselsättningen i Skinnskatteberg och vilket ansvar regeringen kommer att utkräva av de nuvarande ägarna till fabriken samt om regeringen kommer att ta något ansvar för den framtida utvecklingen av orten.

Berit Oscarsson har frågat industriministern hur han bedömer den aktuella situationen i Skinnskatteberg, hur han avser att medverka till att ägarna till boardfabriken tar sitt ansvar för att ersättningsindustrier etableras och vad han i övrigt avser att vidta för åtgärder för att omedelbart skapa nya arbetstillfällen och stärka Skinnskattebergs attraktionskraft.

Interpellationerna har överlämnats till mig för besvarande.

Det är djupt beklagligt att styrelsen för Swanboard Masonite Aktiebolag planerar att lägga ned boardfabriken i Skinnskatteberg. Jag har erfarit att MBL-förhandlingar pågår om nedläggning av företaget, och förhandlingarna beräknas pågå åtminstone under hela februari månad. Några varsel om uppsägningar har ännu inte kommit in till länsarbetsnämnden, men enligt uppgift planerar företaget att lägga ned fabriken till sommaren.

När det gäller frågor som rör ett enskilt företags verksamhet är det bolagets styrelse och verkställande ledning som har att fatta och ta ansvar för erforderliga beslut. Regeringen har inga formella möjligheter att förhindra att ett företag, efter lagstadgat samråd med de anställda, beslutar om nedläggning.

Företaget har fått förslag om ett mycket generöst investeringsstöd för att göra det möjligt att fortsätta driften i Skinnskatteberg. Tyvärr har företaget avvisat detta erbjudande.

Om företaget efter avslutade MBL-förhandlingar står fast vid sitt nedläggningsbeslut, bör företaget enligt min uppfattning ta på sig ett mycket stort ansvar när det gäller att mildra de negativa sysselsättningskonsekvenser som uppkommer genom nedläggningen. Detta ansvar gäller såväl den fortsatta sysselsättningen i Skinnskatteberg som sysselsättningsskapande insatser och åtgärder för att bredda näringslivet i kommunen. Regeringen kommer också

att ta initiativ till överläggningar med företaget om vad företaget kan göra för de anställda vid boardfabriken.

Sedan år 1983 har arbetslösheten minskat kraftigt i Skinnskatteberg. Utvecklingen på arbetsmarknaden har varit mycket positiv i kommunen. Nyetableringar har gjorts och flera befintliga företag har utökat sin verksamhet. Totalt har ca 250 nya arbetstillfällen tillkommit. Detta har bl. a. kunnat ske genom att arbetsförmedlingen främst satsat på arbetsmarknadsutbildning, vilket lett till att många arbetslösa kunnat få arbete i de nyetablerade företagen och i de företag som utökat verksamheten. Skinnskatteberg ingår också i ett OECD-projekt angående lokala sysselsättningsinitiativ som regeringen beviljat medel till.

Även om utvecklingen varit positiv i kommunen under senare år kommer en nedläggning av boardfabriken att innebära stora svårigheter för kommunen. En krisgrupp har redan nu bildats, där landshövdingen är ordförande och länsarbetsdirektören är en av medlemmarna i gruppen. I avvaktan på utgången av MBL-förhandlingarna har ännu inte några konkreta åtgärder vidtagits av gruppen.

Regeringen kommer att noga följa utvecklingen i Skinnskatteberg och hålla sig informerad om de pågående förhandlingarna. Först därefter är jag beredd att ta ställning till om några åtgärder behöver vidtas.

Anf. 6 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Jag får tacka arbetsmarknadsministern för svaret.

Återigen lämnar alltså industriministern över frågor som man ställer till honom om industripolitik, makt, ägande och ansvar till arbetsmarknadsministern. Mot bakgrund av svaret – där man hänvisar till att olika länsorgan agerar för att försöka få en lösning på den kris som nu har uppstått – känns det svårt att här diskutera sådana avgörande och viktiga frågor av principiell och framtidsytande natur. Självfallet agerar nu länsarbetsnämnd, länsstyrelse och lokala krisgrupper – konstigt vore det ju annars. Men detta behöver man inte ställa frågor till en minister om för att få veta. Det står ju att läsa om i tidningen, och det kan man få veta på annat sätt om man, som jag och några till som kommer att delta i debatten, tillhör den aktuella valkretsen. Jag hoppas att det under debatten skall gå att få fram några preciseringar av svaret, för detta behövs verkligen mot bakgrund av den allvarliga utvecklingen i Skinnskatteberg.

I svaret sägs inledningsvis att man ännu inte har några varsel, samtidigt som det hänvisas till att MBL-förhandlingar fortfarande pågår. Vi riksdagsledamöter i länet har fått brev från företaget, där man faktiskt lämnar besked. Man säger att en nedläggning skall ske så snart som möjligt. Arbetsmarknadsministern vet lika väl som de anställda vad MBL har för betydelse i sådana sammanhang. Det är väl att ställa för höga förhoppningar på MBL om man tror att man kan hindra en nedläggning som ägarna har bestämt sig för. Det blir naturligtvis som bolaget vill, särskilt som statens röst i bolaget i form av ASSI, som är delägare, om man får tro den information som har lämnats, inte har haft något att invända. Man har alltså accepterat nedläggningen.

Regeringen markerar återigen, såsom man har gjort så många gånger förut när det har gällt kriser i Bergslagen, att ägarna har ett stort ansvar för

Prot. 1987/88:73
22 februari 1988

*Om sysselsättningen
m. m. i Skinnskatte-
berg*

sysselsättningen på orten. Varken i det brev som vi har fått från Swanboard eller i det pressmeddelande som har gått ut står det något om ansvar eller framtid. Där står det att det är nödvändigt att lägga ned så snart som möjligt för att minska en överkapacitet. Man säger att det är beklagligt men nödvändigt. Lönsamheten går först. Så är det naturligtvis.

Jag antar att regeringens tal om ansvar gäller också ASSI, som finns med som ägare till Swanboard och tidigare även till den såg som nu byter ägare, med personalminskningar i Skinnskatteberg som följd. En olycka kommer sällan ensam, heter det ju, och nu står Skinnskatteberg inför dubbla problem. Vad kommer regeringen att kräva för ansvar i det här fallet? Det tycker jag är en mycket viktig fråga, som måste få ett svar. Man kan inte bara avvakta och säga om, kanske och möjligen i framtiden. Jag tycker att man känner igen industriministerns formuleringar från stålkriserna. Hittills har vi inte sett att regeringen har satt någon makt bakom ordet "ansvar" eller att man utkrävt något ansvar av ägare. Jag vill nu veta om arbetsmarknadsministern har något nytt besked att komma med från regeringens sida. Kan arbetsmarknadsministern göra något förtydligande, som kan inge hopp om en verklig aktion för Skinnskatteberg från regeringens sida?

I detta sammanhang finns dessutom skäl att lyfta fram en åsikt som är allmänt utbredd bland folk i Bergslagens krisorter. Just nu är det två orter i vårt län som har likartade problem. Förutom Skinnskatteberg är det Morgongåva, där en stor industri läggs ned. Orten är helt beroende av denna industri. Åsikten är den att regeringen borde ta ett ansvar för att få fram lokaliseringar till den här regionen på samma sätt som man har gjort i Uddevalla och Malmö. Det finns mycket att säga om de lokaliseringarna, men de visar ju på att man har förmått företag att lägga sin nyetablering i en ort där det behövs arbetstillfällen. Jag menar att om det finns något ställe i Bergslagen inom det ansvarsområde som faller under regionalpolitik och regional utveckling, så är det verkligen Skinnskatteberg med tanke på den situation som råder där i dag.

Det behövs ett snabbt besked och inte ett vilande på svaret. Människor står inför en oerhört stor omvälvning, när den dominerande arbetsplatsen försvinner. Det gäller människor som skaffat sig egna hem, människor som har allehanda planer för sin framtid. Det är väldigt viktigt att här förhindra en onödig flykt från en ort som har så många stora och fina värden vid sidan av det förhållandet att man tidigare kunnat försörja sig där. Regeringen ser ju hur människor bildligt talat travas på varandra, hur de slåss om lägenheter, samhällsservice och daghemspplatser i tätorterna, hur trafikproblemen blir värre och värre. Man diskuterar dagligen hur man skall hindra trafiken att öka i Stockholm, hur tillväxten skall kunna stoppas. Då finns det all anledning att ta kraftiga initiativ för att hindra att man föröder en sådan ort som Skinnskatteberg, där folk bor och det finns en samhällsservice och där man kan fortsätta att leva, om man får ett arbete.

Jag tror inte att det behövs några storstilade åtgärder. Människorna där uppe är vana att slåss för sina jobb. De har fått ge sig under kapitalets piska många gånger, men de har överlevt, och de har kunnat bygga vidare på den plats där de vill leva. Jag tycker att det borde komma ett rakare besked från regeringen under den här debatten – inte bara att man avvaktar. Det är alltför vagt i den här situationen.

Anf. 7 BERIT OSCARSSON (s):

Herr talman! Min interpellation var också ställd till industriministern, men jag har naturligtvis respekt för den arbetsfördelning som finns inom regeringen. Det är ändå regeringen som helhet som har ansvaret för sådana stora frågor. Jag tackar arbetsmarknadsministern för svaret.

Anledningen till att jag framställde interpellationen var det förlamande beskedet om att boardfabriken i Skinnskatteberg föreslogs läggas ned. 275 anställda skulle bli utan arbete. Detta besked kom kort tid efter det att sågverket, som är ortens andra stora arbetsplats, föreslogs byta ägare, vilket kunde betyda att ytterligare 65 arbetstillfällen skulle försvinna vid sågen i samband med rationaliseringsinvesteringar. En sådan kraftig neddragning – 340 jobb – är givetvis förödande för en så liten kommun som Skinnskatteberg med drygt 5 000 invånare och en begränsad arbetsmarknad. I detta läge är det inte så konstigt att vi riktar våra blickar mot staten, och jag vill gärna ta upp en diskussion om förhållandena och ge information om hur läget har varit och hur läget är i Skinnskatteberg.

Kommunen, som ju är en av landets minsta med drygt 5 200 invånare, ligger i ett område som har drabbats mycket hårt av strukturomvandlingen och under 1970- och 1980-talen har haft stora bekymmer med sysselsättningen. I Skinnskattebergs kommun försvann under de första fem åren av 1980-talet över 300 arbetstillfällen. Gruvverksamheten i Riddarhyttan lades slutgiltigt ned, varvid 130 personer förlorade sina jobb. Neddragningen av boardproduktionen vid Royal Board 1983 drabbade 173 personer, och vägverkets anläggning i Skinnskatteberg med 12 anställda lades ned 1975. Tillsammans utgör detta 315 arbetstillfällen som har försvunnit under fem år. Skulle alla de förslag som i dag diskuteras bli verklighet, skulle ytterligare drygt 350 arbetstillfällen försvinna under 1988. Det skulle tillsammans bli en minskning med hela 665 arbetstillfällen på åtta år i en mycket liten kommun med svag arbetsmarknad och med mycket små möjligheter till pendling.

Som arbetsmarknadsministern sade, har ändå arbetslösheten minskat under senare år. Nyetableringar har gjorts, befintliga företag har utökat sin verksamhet, och detta är mycket glädjande för kommunen.

Men låt mig tala om vad som skulle kunna hända 1988 och framöver. Boardfabriken, som ju är kommunens största arbetsplats, ägdes av ASSI fram till 1983. Nuvarande ägare är alltså Swanboard Masonite AB med familjen Wettergren i spetsen. ASSI är fortfarande delägare i företaget. Styrelsen för Swanboard Masonite har alltså fattat beslut om nedläggning av boardfabriken, vilket innebär att 275 anställda kommer att mista sina jobb. MBL-förhandlingar pågår, och en löntagarkonsult håller på att granska den utredning som legat till grund för beslutet, så sista ordet är alltså ännu inte sagt.

Sågen, som är den andra stora arbetsplatsen och som i dag ägs av ASSI, håller på att byta ägare. Om dessa planer verkställs försvinner ytterligare 65 arbetstillfällen i samband med rationaliseringsinvesteringar. För några dagar sedan kom ytterligare nedläggningsshot. Domänverket diskuterar på central nivå att lägga ned flera av sina maskinverkstäder – en ligger i Skinnskatteberg och sysselsätter 12 personer. Tillsammans blir detta 352 arbetstillfällen. Skulle 352 förlorade jobb i Skinnskatteberg relateras till invånarantalet i

Prot. 1987/88:73
22 februari 1988

*Om sysselsättningen
m. m. i Skinnskatte-
berg*

Stockholm innebär det att ca 50 000 personer skulle bli arbetslösa. För Järfälla, där Ingela Thalén bor, skulle det innebära 3 900 jobb, och jämfört med Västerås är det 7 000 jobb.

Arbetsmarknadsministern, liksom också industriministern, förstår säkert allvaret i det som i värsta fall kan hända i Skinnskatteberg. Jag håller med om att ägarna måste ta på sig ett mycket stort ansvar för att mildra de negativa sysselsättningskonsekvenser som kan uppkomma. Jag vet att staten varit beredd att ge ett generöst stöd för att göra nödvändiga investeringar i boardfabriken möjliga. Jag vill emellertid säga att staten har ett stort ansvar som ägare eller delägare i verksamheter som lagts ned. Åtgärder måste vidtas.

Jag vill därför fråga: Kan vi få mer konkreta förslag till åtgärder från Ingela Thalén? Vad kan vi sätta in i Skinnskatteberg? De som i dag är drabbade väntar på besked; de har levat i ovisshet alltför länge.

Anf. 8 KARIN FALKMER (m):

Herr talman! Jag har anmält mig till dagens debatt eftersom jag så påtagligt upplever den oro för framtidens arbeten som finns i min hemkommun Skinnskatteberg.

Få samhällen har i så hög grad som Skinnskatteberg under årens lopp varit beroende av stora, statligt ägda företag. Få samhällen har i så hög grad som Skinnskatteberg smärtsamt fått erfara otryggheten i detta beroende.

Den 30 november 1987 diskuterades den nedläggningshotade ASSI-ägda Skinnskattebergssågen här i kammaren. Sedan dess har det statliga domänverket signalerat att man planerar att lägga ned sin reparationsverkstad i Skinnskatteberg. Dagens debatt handlar om boardfabriken.

I dag drivs boardfabriken av Swanboard Masonite, men staten är genom ASSI majoritetsägare med 29 % av aktierna och med två poster i styrelsen.

Staten är således dominerande ägare till boardfabriken, sågen och domänverkets reparationsverkstad. Vid samtliga dessa tre arbetsplatser är arbetena hotade. Hur staten uppfyller sitt ägaransvar i Skinnskatteberg är avgörande för kommunens hela existens.

Herr talman! Boardfabriken hotades av nedläggning våren 1982. Den gången gällde det 400 arbeten. Sverige hade då en borgerlig regering.

Vid ett demonstrationsmöte i Skinnskatteberg den 6 maj 1982 framförde en representant för det socialdemokratiska partiet en appell där invånarna förespeglades en trygg framtid i Skinnskatteberg, bara väljarna röstade fram en socialdemokratisk regering. Så här lät det i Skinnskatteberg den gången: "Ge inte upp – vi står på er sida i den rättfärdiga kamp som ni nu utkämpar." Krav ställdes att dåvarande industriministern Nils G Åsling "omedelbart tar det politiska initiativet till att undanröja beslutet om nedläggning av boardfabriken i Skinnskatteberg".

Vidare sade den socialdemokratiska partirepresentanten så här:

"Jag utgår ifrån att den 19 september 1982 kommer majoriteten av det svenska folket att i demokratiska val ordna med ett maktskifte i regeringens boningar. Och då, mina yänner, skall vi inte lösa landets ekonomiska kris genom att spara och lägga ner. Nej, då skall vi tillsammans satsa och arbeta oss ur krisen."

Herr talman! Många invånare i Skinnskatteberg som trott på appellens

budskap blev både arga och bittra eftersom ca 200 arbetare och tjänstemän miste sina arbeten efter valet, trots att, som det hette, svenska folket i demokratiska val ordnat med maktskiftet i regeringens boningar. Tilliten till socialdemokratiska vallöften fick sig redan då en knäck.

Den socialdemokratiska partirepresentanten fortsatte:

"Som nation menar vi socialdemokrater att vi aldrig kan bli så fattiga att vi inte har råd att arbeta. Vi kommer därför, om vi får folkets förtroende, att i regeringsställning precis som många gånger tidigare använda samhällsbyggandet som motor i ekonomin och i kampen mot arbetslösheten.

Lyckas vi bara med att öka byggandet med 20 % – ja, då behöver vi all den boardindustri som landet har – och 20 % är ingen omöjlig målsättning."

Socialdemokraterna har haft mer än fem år på sig. Hur ser det då ut? Bostadsbyggandet i Sverige har under hela denna period legat under siffrorna för de borgerliga regeringsåren. 1981, det sista helåret med borgerlig regering, byggdes det totalt 44 500 lägenheter. I stället för en förespeglad ökning med 20 % minskade bostadsbyggandet efter regerings-skiftet, med 1985 som ett lågvattenmärke med bara 27 500 nya lägenheter.

Appellen fortsatte: "Bakom ert krav – och bakom det socialdemokratiska partidistriktets krav på omprövning av nedlägningsbeslutet och kravet om en ny strukturutredning – står också den socialdemokratiska riksdagsgrup-pens ledning och våra industripolitiker. Med andra ord – era krav på att leva vidare är väl förankrade hos de politiker som jag hoppas är statsråd efter den 19 september 1982."

Skinnskattebergs befolkning har den här appellen i mycket gott minne.

Mot bakgrund av det socialdemokratiska utspelet i Skinnskatteberg inför valet 1982 ställer jag frågan: Hur tänker regeringen nu leva upp till de förespeglningar som gavs av den socialdemokratiska partirepresentanten?

Anf. 9 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Skinnskatteberg brottas utan tvivel med stora problem när det gäller sysselsättningen. Somliga arbetsplatser skall läggas ned, andra är direkt nedlägningshotade.

Industriminister Thage G Peterson, som enligt min uppfattning borde vara det statsråd som tar det yttersta ansvaret för att skinnskattebergsborna tillförsäkras en framtid i fråga om arbetstillfällen, lyser nu med sin frånvaro i riksdagen. Han har tydligen gett arbetsmarknadsministern i uppgift att här i kammaren redovisa det obehagliga förhållandet att en tom påse är tom.

Herr talman! Träindustrin, som har varit Skinnskattebergs ledande industrigren under lång tid, brottades redan 1982 med problem. Det var under borgerlig regeringstid. Men problemen reddes upp i mycket stor omfattning vid det tillfället. Den dåvarande socialdemokratiska oppositionen anklagade ändå, precis som Karin Falkmer redan har redovisat här, den borgerliga regeringen för brist på politisk vilja när det gällde att lösa problemen i Skinnskatteberg.

Vid det appellmöte – den appellen har redan delvis redovisats här – som ägde rum i maj 1982 just i Skinnskatteberg utlovades av ledande socialdemokrater i Västmanland att hela den socialdemokratiska partiledningen – inkl. industripolitikern Thage G Peterson – stod bakom kravet på att

Prot. 1987/88:73
22 februari 1988

*Om sysselsättningen
m. m. i Skinnskatte-
berg*

skinnskattebergsborna skulle få en tryggad sysselsättning i framtiden. Det gällde bara för skinnskattebergare och övriga att rösta för en socialdemokratisk regionalpolitik. Det blev socialdemokratisk regering efter det valet. Men nu, efter snart sex år med socialdemokratisk närings- och regionalpolitik, är sysselsättningsläget i Skinnskatteberg allvarligare än vad som någonsin tidigare har varit fallet i den bygden.

Det är så lätt att i övermod avge löften. Men det är ofta mycket svårare att uppfylla löfterna när det gäller sådana här överbud. Det visar sig vara fallet även i fråga om denna problematik.

Jag vill, delvis mot den här bakgrunden, ställa följande frågor till arbetsmarknadsministern men också till Berit Oscarsson som är socialdemokratisk riksdagsledamot från Västmanlands län: Är det bristen på politisk vilja från regeringens sida som har lett till att Skinnskatteberg nu har hamnat i en svår krissituation? Eller vad är i själva verket anledningen till denna situation i kommunen? Det skall bli intressant att ta del av svaren på dessa två kortfattade frågor.

Själv tror jag faktiskt att den politiska viljan har funnits hos den nuvarande regeringen. Det är bara det att instrumenten och lösningarna hittills har saknats. Detta är allvarligt – mot nämnda bakgrund och mot bakgrund av de löften som avgavs för några år sedan i en avgörande valrörelse.

Herr talman! Enligt min uppfattning har Skinnskattebergs näringsliv och ortens arbetsplatser drabbats av den av socialdemokrater så ofta omhuldade politiken att näringslivets investeringar och ledningsfunktioner helst skall dirigeras från central nivå, i många fall från Stockholm. Det gäller icke minst de statliga företagen. För ytterst få av de företag i Skinnskatteberg som kommer att läggas ned eller som är nedläggningshotade har dessa negativa beslut fattats lokalt i Skinnskatteberg. Nej, inflytandet har funnits och besluten fattats i Stockholm eller i andra delar av landet.

Jag är helt övertygad om att sysselsättningskriser på många orter inte kan lösas på ett acceptabelt sätt så länge företagsledningen finns centralt, ofta i Stockholm, och beslutsfattandet sker i nuvarande ordning. Följaktligen kan problemen i Skinnskatteberg lösas först när företag, företagsledning, investeringsbeslut och den därav följande verksamheten är starkt förankrade i bygden och hos dess människor.

Herr talman! Jag vill också säga att Skinnskatteberg inte saknar förutsättningar för att gå en ur sysselsättningssynpunkt ljusare framtid till mötes. Skinnskatteberg är en kommun mitt i ett av landets vackraste och rikaste naturområden. Kommunen har en livlig kulturverksamhet på många områden, en god kommunal service och icke minst en befolkning som tror på sin bygd och dess förutsättningar. Men vad Skinnskatteberg behöver, arbetsmarknadsministern, är politikernas vägledning och stöd för att bygga en egen framtid.

I mitt nästa inlägg hoppas jag att något kunna klargöra vad som bör göras för att situationen i Skinnskatteberg skall kunna förbättras.

Anf. 10 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Regeringen förstår självfallet allvaret i situationen och är fullt medveten om att allting inte går på räls. Tidigare framgångar kan ibland mötas av motgångar, och ibland tar de ut varandra.

Den beskrivning som bl. a. Berit Oscarsson har lämnat är självfallet helt riktig, och den är i sig en grund till oro, men det finns skäl att säga att regeringen inte har varit och inte är passiv inför svårigheterna.

Under 1984 gjordes stora satsningar i Bergslagen. Både regering och riksdag behandlade bl. a. ett Bergslagsprogram, som innebar utvecklingsinsatser. Bergslagsdelegationen fungerar som rådgivande organ. 1986 antog riksdagen ett treårigt utvecklingsprogram om 425 milj. kr. för området.

En stor del av de insatser som gjorts har inriktats på arbetsmarknadsutbildning och på förebyggande åtgärder, och de har gett resultat.

När det gäller nyetableringar kan nämnas elektronikföretaget i Riddarhyttan, som har mellan 15 och 20 nyanställda personer. Kanalfläkt, där det finns 60 anställda, har under hela denna period utökat med mer än 30 personer och har dessutom utbyggnadsplaner. Amerplast, som gör plastpåsar, räknar också med en viss nyanställning under 1989.

Det råder en stark efterfrågan på arbetskraft inom pendlingsavstånd, t. ex. från Volvo i Köping, från Fagersta och även från Ludvika. Här finns stora investeringsmedel för inte minst utbildning för framtiden. Företag som vill starta verksamheter i Skinnskatteberg får naturligtvis, som har framgått, lokaliseringstöd.

När det gäller de omgivande orterna runt Skinnskatteberg kan jag framför allt nämna just den utveckling som förutsätts kunna ske i och med den senaste Bergslagspropositionen. Det har satsats och föreslås satsningar på ett antal nyetableringar. ASEA:s expansion är en av dem, Vattenfalls och riksskatteverkets utlokaliseringar är andra.

Arbetsförmedlingen kommer självfallet också att göra ett antal förnyade insatser för att underlätta omställning.

Får jag säga att vi i dag vet att när det gäller kringliggande områden har Fagersta en stark efterfrågan. Där är nyanställningar på gång, för att ersätta de människor som slutar. Fagersta Stainless, som tillverkar tråd, anställer också folk som ersättning för de avgångar som sker. Secoroc, som tillverkar bergborrtröstning, ersätter avgångar. Fagersta AB, som tillverkar rostfria rör, ersätter också avgångar. En viktig poäng som rör arbetsmarknadsutbildning och tillgången på yrkeskunniga verkstadsarbetare är att det i dag saknas yrkeskunniga verkstadsarbetare. Här kan arbetsmarknadsutbildningen spela en stor roll även i fråga om de förändringar som sker i Skinnskatteberg. Volvo Köping, för att avsluta med den punkten, kommer att nyanställa 200 personer.

Som svar på frågan vilket ansvar olika företag skall ha vill jag självklart säga att statliga företag skall ha ett lika stort, om inte större ansvar än privata företag. Jag kanske åter skall nämna att boardfabriken har avvisat det investeringsstöd som regeringen har erbjudit.

Anf. 11 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Nu försökte några göra stor partipolitik av situationen i Skinnskatteberg och hänvisade till vad gamla och nya regeringar har sagt. Och visst kan man göra det.

Det slår mig direkt att det arbetsmarknadsministern pratar om som en lösning, och det man egentligen har att säga om problemet, är pendling. Det

var precis vad industriministrarna sade även på den borgerliga tiden – människorna skall pendla. När Bäckegruvan lades ned kunde man tänka sig att pendla då det gällde Fagersta och Norberg. Sedan lades driften ned i Norberg och ett stålverk lades ned i Fagersta. Då skulle man pendla till Surahammar, Hallstahammar och Västerås. Det är naturligtvis så koncentrationsprocessen pågår. På det viset utarmas bygderna, och det är ingen långsiktig lösning.

Vad jag tycker behövs, i stället för talet om att det erfordras 200 personer på det ena stället eller nyanställningar på det andra, är ett försök att få till stånd en lokalisering i Skinnskatteberg så att orten kan leva vidare. Annars kan vi aldrig klara av att behålla den struktur som Bergslagen har, med det levnadsmönster och de livsvillkor som har utvecklats där. Jag menar att det är någonting att försvara. Människor skall inte behöva flytta på kapitalets villkor för att få ett jobb. Visst är människor i den här regionen beredda att göra stora omställningar. Många pendlar långa vägar, många gör sitt yttersta för att få ett jobb på annan ort. Men en annan lösning måste också kunna erbjudas.

Då kommer vi in på den intressanta frågan om statlig eller privat verksamhet. Vad skall man med staten till om inte staten gör något, vad skall man med staten till om den inte anlägger en socialistisk syn, utifrån mitt sätt att se, på politiken? När de privata företagen sviker, och det har de i mycket hög grad gjort i Bergslagen, har de köpts ut av staten eller fått hjälp att avskrika strukturlån. Det har gällt inom stålindustrin. I fallet Skinnskatteberg blev staten av sitt majoritetsansvar och har nu en mindre del av ägandet.

Jag menar att det behövs en annan inriktning på den statliga politiken. Det rör statsägda företag och olika samhällsägda företag liksom fonderna och fondernas användning. Det var det andra stora slagnumret i 1982 års val att löntagarfonderna skulle rädda jobben åt folk. Men de pengarna satsas ju på aktiebörsen, under marknadsmässiga villkor. Hur mycket det har betytt för arbetarna i Bergslagen vet vi.

Det har talats mycket om vad som har sagts i tidigare debatter. Utan att nagla fast några vid den inställning de har haft tidigare eller att försöka göra speciella partipolitiska markeringar skulle jag vilja säga att den här situationen nu måste tas på mycket stort allvar. Jag skulle vilja upprepa vad en socialdemokratisk debattör yttrade här i kammaren i april, före valet 1982: Herr industriminister, sade han; jag får väl byta till fru arbetsmarknadsminister: Gör något för ASSI i Skinnskatteberg och gör det nu!

Detta tror jag är det viktigaste.

Anf. 12 BERIT OSCARSSON (s):

Herr talman! Låt mig också slå fast att det är mycket viktigt att vi får behålla den balans vi har haft på arbetsmarknaden i Skinnskatteberg. Vi kan inte räkna med att folk skall pendla utan vi måste satsa på nyetablering och utvidgning av det näringsliv som finns i Skinnskatteberg. Vi vet att sysselsättningsgraden är låg i området och att vi har sysselsättningsproblem inom samtliga områden eftersom riksgenomsnittet vad gäller arbetslösheten överskrids i samtliga orter i närheten av Skinnskatteberg.

Vi har i Skinnskatteberg i dag 2.5 % arbetslöshet, och om de planer som

jag redovisade i mitt tidigare inlägg skulle verkställas skulle vi få 8 % arbetslöshet, och det är en skyhögt siffra.

I Fagersta, som är den närmaste orten och där det, som Ingela Thalén sade, finns arbetstillfällen, har man ändock drygt 2 % arbetslöshet. Köping, som är en annan pendlingsort, har över 3 % arbetslöshet. Dessutom har vi en låg sysselsättningsgrad i hela Bergslagsregionen. Vi vet att främst kvinnor har svårt att finna jobb.

När det gäller pendling vill jag framhålla att vi har dåliga vägar och framför allt urusla allmänna kommunikationer. Till Fagersta pendlas det mycket i dag, och dit har vi bra väg och ett avstånd som är acceptabelt, 2,5 mil. Till Köping är det 4 mil och en sämre väg, och det skulle behövas investeras i den vägen. En del pendlar också till Lindesberg, dit det är över 5 mil. Det är framför allt riddarhyttebor som pendlar dit.

En pendling till Ludvika är inte tänkbar för skinnskattebergsborna. Halva vägsträckan är hygglig, men resten är i uruselt skick och skulle verkligen behöva förbättras. Det finns heller ingen naturlig anknytning mellan Ludvika och Skinnskatteberg, så det bör man inte satsa på. Det man bör arbeta för är att åstadkomma fler arbetstillfällen i Skinnskatteberg.

Ingela Thalén tog också upp frågan om arbetsförmedlingen. Låt mig säga att det är ett gammalt önskemål i Skinnskatteberg att få en förmedling som är öppen varje dag. Nu har man en pendlande verksamhet, och jag undrar om arbetsmarknadsministern i dag kan utlova ökade resurser så att man kan ha arbetsförmedlingen öppen varje dag.

Jag skulle önska att få svar på de frågor jag har ställt.

Anf. 13 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! När arbetsmarknadsministern talar för att pendling skulle vara ett alternativ för dem som blir arbetslösa i Skinnskatteberg tycker jag att arbetsmarknadsministern utgår från ett Stockholmsperspektiv. Jag tror inte att det för det stora flertalet skinnskattebergsbor är möjligt att se pendling som ett alternativ till jobb inom den egna orten. Om man skall ge sysselsättning måste jobben tas fram inom Skinnskattebergs kommun.

Man hänvisar till att sysselsättningssituationen har utvecklats positivt sedan 1983. Jag tycker inte att vi skall diskutera 1982 eller 1983 nu, utan det djupt allvarliga i debatten är vad som förestår när det gäller problematiken i att sysselsätta människorna i Skinnskatteberg. Det gäller till en början ca 275 personer och eventuellt ytterligare tillkommande. Det är en mycket hög siffra när det gäller Skinnskattebergs kommun. Kommunen har drygt 5 000 invånare. Det har här nämnts vad motsvarande siffra skulle bli för Stockholmsregionen och för Västerås mot bakgrund av befolkningens storlek på de orterna. Man kommer då fram till siffror som är förskräckande. Det är viktigt att vi ser verkligheten som den är, att vi inser allvaret i den här saken och inte försöker bortförklara vad som har hänt under de senaste sex åren. Det är vad som förestår som är det stora problemet på det här området.

Jag vill bara, herr talman, helt kort upprepa att vi från folkpartiets sida har den bestämda uppfattningen att företag i alltför stor omfattning har styrts och fortfarande styrs från en annan ort än den som verksamheten är förlagd till. Så har varit fallet i Skinnskatteberg. Det är inte på det lokala planet som man

har fattat besluten om nedläggning – det har skett från Stockholm men också från andra delar av landet. Vi menar från folkpartiets sida att det är viktigt att det lokala inflytandet när det gäller arbetstillfällena blir kraftigare i framtiden.

Vi tror också att fördelningen av statliga medel som är till för att hjälpa näringslivet skall ske på länsnivå och inte centralt i Stockholm. Vi tror på en decentralisering på det här området. Jag tror att det är helt nödvändigt om vi skall kunna lösa problemen på många orter här i landet, inkl. Skinnskatteberg.

Anf. 14 KARIN FALKMER (m):

Herr talman! Skinnskatteberg är en vackert belägen Bergslagskommun ca 17 mil från riksdagshuset med en enligt min uppfattning mycket bra boendemiljö. I Skinnskatteberg frågar man i dag: Hur tänker socialdemokraterna leva upp till de förväntningar man skapade inför valet 1982?

Den socialdemokratiska partirepresentantens appell, som det socialdemokratiska partidistriktet, den socialdemokratiska riksdagsgruppen och de socialdemokratiska industripolitikerna stod bakom, utlovade följande: "Era krav på att leva vidare är väl förankrade hos de politiker som jag hoppas är statsråd efter den 19 september 1982."

Herr talman! Appellen utgjorde ett mycket viktigt inslag i den socialdemokratiska valrörelsen 1982. I en åttasidig bildfolder om demonstrationen i Skinnskatteberg, med bild på demonstrationståget och Skinnskattebergs kyrka på framsidan, fanns appellen tryckt på hela mittuppslaget.

Det blev ett skifte i maktens boningar, vilket förordades i appellen. Trots löften om att socialdemokratisk valseger skulle vara en bättre garant för att leva vidare är Skinnskatteberg i dag mer nedlägningshotat än någonsin förut.

Vid boardfabriken gäller det, som Berit Oscarsson sade, 275 arbeten, vid sågen i allra bästa fall 65 arbeten, men det förutsätter att den planerade försäljningen blir av. Och vid domänverket är 12 arbeten i fara.

För människorna i Skinnskatteberg kan det i praktiken bli så att staten aktivt medverkar till att man på tre olika arbetsplatser med statligt ägaransvar tar bort totalt 352 arbeten av kommunens totalt 500 industriarbeten. Det blir inte många kvar sedan.

Herr talman! Mot bakgrund av 1982 års socialdemokratiska utspel i Skinnskatteberg frågar jag: Hur kommer den socialdemokratiska regeringen nu att se till att Skinnskatteberg får en möjlighet att leva vidare?

Anf. 15 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Det är synd att det inte finns en overhead-apparat, så att man kunde visa en grafisk bild över förändringarna av arbetslösheten i Västmanlands län och länets Bergslagskommuner sedan 1982/83. 1983 hade Norberg en arbetslöshet på 6,1 %. I de övriga kommunerna var arbetslösheten 5,9 %. I dag ligger länsgenomsnittet över nationsgenomsnittet, det är riktigt. Men arbetslösheten är dock i Fagersta 2,4 % och i Norberg 3,3 %. Detta är inte något uttryck för att jag tycker att dessa siffror är bra. Tvärtom, jag tycker att dessa siffror fortfarande är djupt oroande. Men jag säger detta som svar på Karin Falkmers senaste inlägg.

Jag vill också säga något om de förutsättningar som råder framöver. Först och främst vill jag framhålla att vi inte kommer att ingripa innan MBL-förhandlingarna är avslutade. Så gör man inte. Förhandlingarna måste få ha sin gång. Däremot kan diskussioner pågå under hand.

När det gäller det treåriga utvecklingsprogrammet för Bergslagen finns det fortfarande 20 milj. kr. kvar av de 30 milj. kr. i projektmedel som syftar till att skapa ny sysselsättning. Det finns fortfarande pengar kvar för den särskilda arbetsmarknadsutbildningen, speciellt i ny teknik, pengar som var avsatta i det treåriga utvecklingsprogrammet för Bergslagen. Det finns alltså rent ekonomiska resurser för den länsgrupp som skall arbeta för att trygga framtiden i Skinnskatteberg. Regeringen är ingalunda passiv. Det är inte heller de som arbetar i länet för att Skinnskattebergs utveckling också i fortsättningen skall vara gynnsam.

Domänverket håller på med en allmän översyn av alla reparationsverkstäder. Denna översyn skall vara klar under 1988. Det finns inte någonting sagt om någon eventuell nedläggning. Enligt domänverket kommer verkstaden i Skinnskatteberg att behövas även i framtiden.

Frågan om arbetsförmedlingsresurser är hitintills den enda konkreta fråga som länsgruppen har diskuterat. Det handlar om att till Skinnskatteberg föra reguljära arbetsförmedlingsresurser.

Anf. 16 HANS PETERSSON i Hallstahammar (vpk):

Herr talman! Det har talats om utvecklingen i Västmanland. Visst kan man visa med siffror att den är bättre än den var under stålkrisens år. Men den är fortfarande, i relation till riket i övrigt, ansträngd. Något av den utveckling som har skett i Västmanland kan härledas till den ekonomiska politiken, där man har gjort enorma satsningar på exportindustrin. Man har satsat på att pressa ned lönerna och höja vinsterna till förmån för exportföretagen och de s. k. balansproblemen.

De två krisorter som i dag är verkligt aktuella – Morgongåva och Skinnskatteberg – är orter med produktion för den inhemska marknaden. En av baksidorna med den tredje vägens ekonomiska politik är att den inhemska marknaden och de företag som har avsättning på den svenska marknaden inte har fått samma stöd av staten. Pressar man ned de anställdas löner, minskar efterfrågan i landet. Detta är kapitalismens eviga dilemma.

Man kan studera de andra orterna runt omkring. Vi kan utifrån Skinnskattebergs horisont se på Fagersta och Norberg, som kanske har genomlevt sina värsta kriser. Vi vet det inte säkert. Med den ordning som råder i ekonomi och planering kan det vara snabbt gjort att hamna i kris igen. Surahammar står och faller i relativt stor utsträckning med SSAB och dess framtid. Där är ett valsverk på tapeten. I Hallstahammar har man sedan länge en hög kvarstående arbetslöshet på grund av nedläggningar som skett under tidigt 80-tal. I Västerås, där man skulle kunna tänka sig att det finns en viss tillväxt, finns inga bostäder. Dit är det också långt att pendla. Visst finns det problem i vårt län som borde föranleda något annat än den avvaktande attityd som regeringen har.

När det gäller de förslag som har nämnts i debatten från annat håll vill jag säga att den dröm om decentraliserat ansvar som har tagits upp från

folkpartiets sida har mer att göra med en liberal illusion om att den kapitalistiska ekonomin idkar torghandel i staden. Det gör den faktiskt inte. Vi har i dag en maktkoncentration, ett ägande och ett beslutsfattande långt bort från de människor som berörs. Det är något av problemets kärna att regeringen inte gör någonting åt detta och inte försöker få till stånd en riktig regionalpolitik. I likhet med andra som har talat om statens ansvar menar jag att staten är människornas sista hopp i maktlösheten, hoppet att regeringen och samhället skall göra något för att ändra den utveckling som så hårt har farit fram med Bergslagens befolkning.

Anf. 17 BERIT OSCARSSON (s):

Herr talman! Får jag börja med att säga att de satsningar som har gjorts under den socialdemokratiska tiden naturligtvis har betytt väldigt mycket. Ingela Thalén berörde ju mycket av det som har satsats, satsningar som är en av anledningarna till att man så pass bra har kunnat klara de svåra uppgifterna i kommunen och i regionen som helhet.

Till Hugo Bergdahl vill jag säga att det absolut inte är något som helst fel på vår vilja. Jag är också mycket stolt över de insatser som har gjorts under den socialdemokratiska tiden. Jämför man med den ekonomiska politik och den sysselsättningspolitik som fördes under de sex borgerliga åren, kan man säga att socialdemokraterna under de senaste drygt fem åren i regeringsställning har vidtagit åtgärder som medfört resultat. Jag behöver inte upprepa de konkreta åtgärder som arbetsmarknadsministern berörde utan hänvisar bara till exemplen.

Karin Falkmer använde mycket av sin taletid till att berätta om vad som sagts. Kanske finns det inte några konkreta moderata förslag till åtgärder. Jag tycker det var intressant att Karin Falkmer ändå förordade statliga insatser, vilket inte är så vanligt bland moderater.

Till Ingela Thalén vill jag säga att det skulle vara mycket fint om vi finge se henne i Skinnskattebergs kommun. Kommunen har gjort stora satsningar på bl. a. kulturområdet och är känd i hela landet för bl. a. den körfestival som hålls i juni månad. Vidare är kommunen känd för sin satsning på gammal industrimiljö – alltifrån röda jorden, Karmansbo herrgård, smedjan och arbetarbostäder till den moderna industrimiljö som man i dag kan uppvisa inom kommunen. Mycket av det här ingår i Ekomuseet, som också är ett intressant projekt. Det har också studerats på många håll i landet.

Det finns alltså engagerade människor i Skinnskattebergs kommun vilka, som flera framhållit, är stolta över sin bygd och som slåss för sina arbeten och för sin kommun. Jag kan garantera att det blir en spännande och stimulerande dag i Skinnskatteberg, om Ingela Thalén kommer dit.

Anf. 18 KARIN FALKMER (m):

Herr talman! Får jag börja med att till Berit Oscarsson och Ingela Thalén säga att det i Skinnskatteberg gavs löften 1982, löften som om de hade uppfyllts efter valet skulle ha gjort dagens debatt onödig.

Den socialdemokratiska appellen i 1982 års valrörelse inför nedläggningen av boardfabriken avslutades så här:

"Våra radikala trubadurer brukar sjunga att detta är konsekvenserna av

ett visst ekonomiskt system. Jag skulle vilja säga att det som håller på att hända hos er är konsekvenserna av en brist på politisk vilja.

Kamrater! Det kan vi ändra på i september. Håll ut och kämpa vidare!"

För oss som bor i Skinnskatteberg är det uppenbart att socialdemokraternas politiska vilja mest inriktat sig på att till varje pris få flytta in i den politiska maktens boningar. Uppmaningen "Håll ut och kämpa vidare!" skorrar egendomligt falskt i Skinnskatteberg i dag. Man frågar sig vad det blev av alla förespeglningar och löften som gavs om ett med 20 % ökat byggande och med alla de behov av en boardindustri som landet nu skulle ha.

De uttalanden som gjordes i 1982 års valrörelse har med stor tydlighet avslöjats som ett cyniskt utnyttjande av stämningläget i en hårt drabbad Bergslagskommun. I stället har den förda socialdemokratiska högskattepolitiken med regleringar, monopol och löntagarfonder hämmat tillväxten i vårt land. Detta har drabbat utsatta regioner som Bergslagen och kommuner som Skinnskatteberg särskilt hårt.

Mot bakgrund av det socialdemokratiska utspelet i 1982 års valrörelse i Skinnskatteberg frågar jag: Vilken trovärdighet anser sig socialdemokraterna vara förtjänta av i 1988 års valrörelse?

Anf. 19 HUGO BERGDAHL (fp):

Herr talman! Hans Petersson i Hallstahammar måste som kommunist givetvis stämma upp en lovsång över statligt företagande, men jag tycker att även han vid det här laget borde inse hur misslyckat det statliga företagandet i vårt land har varit. Allt fler av de statliga företagen går över i enskild ägo, och om arbetsplatserna skall finnas kvar är det nog bra att så sker.

Berit Oscarsson är stolt över vad socialdemokraterna har uträttat för sysselsättningen i Skinnskattebergs kommun. Men litet grand av en rodnad borde nog smyga sig över åtminstone den ena kinden när de tänker på de löften och de överbud som de gav i 1982 års valrörelse. Dessa löften och överbud är ingenting att vara stolt över.

För en del ligger det nära till hands att ropa på staten när det gäller att komma till rätta med sådana här situationer. Jag tillhör inte den kategori av politiker och andra som i första hand ropar efter att staten skall uppträda som företagare. Visst skall vi ha en blandning av olika former av företagande, inkl. statliga företag, men händelserna och utvecklingen i Skinnskatteberg under senare år visar att det behövs mera av lokalt inflytande och mer av känsla för bygden och för de anställda i företagen. De bästa möjligheterna att åstadkomma detta och att gynnsamt påverka företagens investeringar får vi genom att satsa på enskilt företagande. Jag tror att den statliga sektorn har sämre förutsättningar i dessa avseenden inom ett område som t.ex. Skinnskattebergsbygden.

Anf. 20 Arbetsmarknadsminister INGELA THALÉN:

Herr talman! Jag har begärt ordet med anledning av det som Karin Falkmer i sitt sista inlägg sade om att den socialdemokratiska politiken skulle ha sin grund i en hejdlös cynism. Jag vill bara hänvisa till de sex borgerliga åren och till den cynism som man skulle kunna spåra bakom de effekter av dessa år som samhället har fått betala. Regeringen har inte svikit, och

Prot. 1987/88:73
22 februari 1988

Meddelande om interpellationer

regeringen kommer inte att svika. Det finns medel avsatta, och det finns grupper som arbetar med detta. Regionen och länsorganisationen har resurser för att tillsammans med kommunen möta framtiden. Regeringen är också beredd att stötta de initiativ som tas i dessa organ.

Talmannen anmälde att Karin Falkmer och Hugo Bergdahl anhållit att till protokollet få antecknat att de inte ägde rätt till ytterligare inlägg.

Överläggningen var härmed avslutad.

4 § Föredrogs men bordlades åter

Konstitutionsutskottets betänkanden 1987/88:19 och 24

Utbildningsutskottets betänkande 1987/88:10

Näringsutskottets betänkanden 1987/88:16–18

5 § Anmälades och bordlades

Propositionerna

1987/88:84 om ändring i namnlagen (1982:670)

1987/88:97 om skattefrihet för viss ersättning från Tyska Demokratiska Republiken

6 § Meddelande om interpellationer

Meddelades att följande interpellationer framställts

den 19 februari

1987/88:191 av *Birgit Friggebo* (fp) till bostadsministern om bostadsrätter:

Bostadsrättsmarknaden upphör inte att intressera regeringen och socialdemokratin. Under de senaste åren har det ena hushållskottet efter det andra presenterats. Det har förekommit spekulationer i medierna. Ministrar har uttalat sig och utlovat än det ena och än det andra förslaget. Det har antagits riktlinjer på partikongresser, det har presenterats propositioner i riksdagen och riksdagens socialistiska majoritet har fattat beslut i riksdagen.

Realisationsvinstbeskattningen för bostadsrätter ändrades fr. o. m. 1984. Före 1985 års val kom besked från finansdepartementet att beskattningen skulle anpassas till vad som gäller för småhus. Senare har meddelats att det skall ske en samordning med småhusen, men att det kan betyda att ändring skall göras i småhusbeskattningen.

På partikongressen i oktober 1987 fanns många motioner som gick ut på att införa hembud och priskontroll. Kommunalt veto mot ombildningar av hyreslägenheter till bostadsrätt, skärpt realisationsbeskattning m. m. På detta svarade Hans Gustafsson att känslomässigt var motionerna bifallna. Detta var ägnat att skapa förvirring om vad vi har att vänta oss av kommande

lagstiftning. Och mycket riktigt är ryktesspridningen i full gång. I en debatt för några veckor sedan på Älvsjömassan sade Hans Gustafsson, att det inte är aktuellt med några förslag om ändringar i realisationsbeskattningen eller införande av hembud före valet i höst. Det var ett välkommet besked. Men med anledning av den förvirring som råder är det viktigt att bostadsministern ger ett klart besked i flera väsentliga frågor om vad som kommer att hända beträffande reglerna för bostadsrätter så att allmänheten vet vad de har att rätta sig efter och vad de har att vänta sig vid ett eventuellt fortsatt socialdemokratiskt regeringsinnehav.

Med anledning av detta vill jag ställa följande frågor till bostadsministern:

När kommer det förslag om ändrade regler för realisationsvinstbeskattningen?

Kommer reglerna för bostadsrätter att anpassas till småhusens regler eller tvärtom?

Vad kommer att ske beträffande hembud för bostadsrätter? Kommer hembudsmöjligheten att tas bort eller kommer det förslag om någon skärpning? Vad är i så fall tidsplanen för eventuella ändringar?

Kommer det att läggas några förslag om priskontroll vid försäljning av bostadsrätter?

Vilka förändringar kommer att föreslås beträffande andrahandsuthyrning av bostadsrätter? När planerar regeringen att presentera eventuella förslag för riksdagen?

Vilka övriga förslag planeras beträffande ändrade regler för bostadsrätter, bostadsrättsföreningar och omvandling av hyreslägenheter till bostadsrätter?

1987/88:192 av *Ingrid Ronne-Björkqvist* (fp) till arbetsmarknadsministern om vissa arbetsmarknadsfrågor i Jönköpings län:

Östbo-Västbo-regionen i Småland är en expansiv bygd med 70 000 invånare, 1 000 företag och mer än 16 000 anställda. Bygden sjuder av kreativitet och framåtanda, men man har ett stort överskuggande problem – brist på arbetskraft. I Gnosjö kommun har t. ex. under senare tid registrerats 200–300 lediga platser och endast enstaka arbetslösa. Industrier i Anderstorp och Gnosjö har begärt att få importera korttidsanställda yrkesarbetare, men arbetsmarknadsstyrelsen har ställt sig avvisande. När länsarbetsnämnden i Jönköpings län tillstyrkte ansökan från AB P M Liljeqvist i Anderstorp angavs bl. a:

”Länsarbetsnämnden har såväl på kort som på lång sikt vidtagit ett stort antal åtgärder som syftar till att tillfredsställa det stora behov av arbetskraft som företagen i länet, inte minst i Västbo-området, har. Det borde enligt nämndens uppfattning vara möjligt att, i avvaktan på att nämnda åtgärder skall ge resultat, i vissa fall underlätta för företagen genom att medge arbetstillstånd för täckande av tillfällig brist.”

Bygden har redan tidigare länets största invandartäthet, och man vet därför av erfarenhet att invandrare och flyktingar kan bli en värdefull resurs. Arbetsförmedlingen har inte kunnat täcka det akuta behovet med vare sig inhemsk arbetskraft eller flyktingar som utbildats eller omskolats.

Prot. 1987/88:73
22 februari 1988

*Meddelande om inter-
pellationer*

Med det anförda vill jag fråga arbetsmarknadsministern:

1. Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att behovet av arbetskraft i Östbo-Västbo-regionen i Jönköpings län skall kunna tillgodoses?
2. Vilka åtgärder är regeringen beredd att vidta för att snabbare införliva flyktingarna i det svenska arbetslivet?

7 § Kammaren åtskildes kl. 13.16.

In fidem

OLOF MARCUSSON